
	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi Cilt 4, Sayı 2, 2022	Osmaniye Korkut Ata University Journal of Faculty of Arts and Sciences, Volume 4, Issue 2, 2022	
	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi	Osmaniye Korkut Ata University Journal of Faculty of Arts and Sciences	

## Çocuklara Türk Kültürünün Aktarılmasında Çizgi Filmlerin Yeri ve Önemi

Gamze YETEN<sup>1,\*</sup>

<sup>1</sup> İstanbul Aydın Üniversitesi, LisansÜstü Eğitim Enstitüsü Fakültesi, Görsel Sanatlar Bölümü, 34153, İstanbul

\*Sorumlu yazar/ Corresponding Autor: gamzeyeten@stu.aydin.edu.tr , ORCID ID: 0000-0003-4484-1285  
DOI: <http://doi.org/10.54990/okufed.1133866>

To cite: YETEN,G. (2022) Çocuklara Türk Kültürünün Aktarılmasında Çizgi Filmlerin Yeri ve Önemi, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2),71-79. DOI: <http://doi.org/10.54990/okufed.1133866>

Araştırma Makalesi	Özet
<p>Geliş tarihi: 21.06.2022 Kabul tarihi:15.07.2022 Online Yayınlanma:30.12.2022</p>	<p>Kültür, her toplumda aynı anlamı taşımasına karşın toplumların kültürel değerleri farklıdır. Bu değerler doğrultusunda geçmişten gelen birikimle kültürler meydana gelmiştir. Kültür bireyin, yaşamış olduğu toplumla bağdaşımı için gerekli bir unsurdur. Bir toplumun kültürünün devamlılığının sağlanması noktasında kültür aktarımı olması gerekmektedir. Bireyler bulunduğu milletin kültürüyle bebeklikten itibaren karşılaşmakta bu, yaşamın her döneminde devam etmektedir. Kültürel öğeleri tanıma noktasında farklı mekan ve araçlar buna olanak sağlayabilmektedir. Bu araçlar arasında çocukların izleme alışkanlığının yüksek olmasından dolayı çizgi film de bulunmaktadır. Çizgi filmler çocuklara kültür aktarımında bir iletişim aracı olarak kullanılmaktadır. Günümüzde çeşitli kitle iletişim araçlarıyla yayınlanan Türk yapımı olan çizgi filmlerde Türk kültürüne ait öğeler bulunmaktadır. Bu çizgi filmler arasında yer alan Niloya, Keloğlan Masalları, Rafadan Tayfa ve Pepee adlı çizgi filmlerden birer bölüm izlenerek Türk kültürüne ait kültürel öğelerin analizi yapılmıştır.</p>
<p><b>Anahtar kelimeler: Çizgi Film, Kültür Aktarımı, Türk Kültürü,</b></p>	
<p><b>The Place and Importance of Cartoon Films in Transferring Turkish Culture to Children</b></p>	
Research Article	Abstract
<p>Received: 21.06.2022 Accepted: 15.07.2022 Published online:30.12.2022</p>	<p>Societies, each one of them has different cultural values even though the word “culture”has the same meaning in every society. In line with these values, cultures have emerged with the accumulation from the past. Culture is a necessary element for the individual's integration with the society he/she lives in. In order to ensure the continuity of the culture of a society, cultural transfer must happen. Individuals begin to encounter the culture of the nation they live in from infancy and this continues in every period of life. Different mediums in different contexts can provide opportunities to recognize cultural elements. Among these mediums, there is cartoons born out of children's excessive watching habits. Cartoons are being used as a communication</p>

medium in transferring culture to children. Today, there are elements of Turkish culture in Turkish-made cartoons published by various mass media. Among these cartoons, one episode from each of the following cartoons, Niloya, Keloğlan Tales, Rafadan Tayfa and Pepee were watched and the cultural elements of the Turkish society were analyzed.
--

**Keywords: Cartoon, Cultural Tansfer, Turkish Culture**

## 1. Giriş

Kültür her bireyin, benliğinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Birey, bebeklikten itibaren yaşadığı toplumun kültürel öğeleriyle karşılaşır ve onları benimser. Aile ile başlayan kültürel kodların aktarımı sonrasında sosyal yaşam ile devam eder. Toplumlara ait olan maddi ve manevi kültürler içerisinde yaşayan toplumun uyum içerisinde yaşamasına olanak sağlar. Bu sebeple toplumların kendine ait kültürlerinin devamlılığı önem arz eder.

Kültür bireylere bebeklikten itibaren aşılınmaya başlandığı için devamlılığı konusunda da bu dönemlerde kültürel öğelerin aktarılması gerekmektedir. Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve gündelik yaşamımızda zamanımızı ayırdığımız araçlar olduğu için bu araçlarla kültür aktarımı da gerçekleşmektedir. Özellikle çocuklarda medya araçlarından izlenen çizgi filmler onlara yaşadığı toplumun kültürünü doğru aktarmada araç olarak kullanılmaktadır. Birçok yerli yapım çizgi filmlerde artık kültürel öğelere yer almaktadır. Bu sayede çocuklar keyifli vakit geçirirken kültürlerini öğrenmekte ve gelecek nesillere aktarımı da mümkün hale gelmektedir.

Animasyon sözcüğü Latince kökenli “animare” fiilinden gelmiş olup “yaşam vermek” anlamını taşımaktadır(Selby, 2013, s.9). “animasyon ve çizgi filmin sözlük anlamı olan canlandırma (animation), çizilen resimlerin veya durağan cisimlerin hareket ediyor duygusunu verebilecek şekilde düzenlenmesi olarak nitelendirilmektedir”(Tuğlacı, 1971, s.390). “Canlandırma (çizgi film ve animasyon) farklı teknik ve çizimlerle oluşturulan görüntülerin hareketli izlenimini verebilmek için, karelerin tek tek resmedilerek bu karelerin filme alınarak gerçekleştirilmesidir”(Hünerli, 2002, s.936).

Çizgi filmlerin en çok hitap ettiği kitle çocuklar. Çocuklar, izledikleri çizgi film karakterlerinin özelliklerine, onların güçlerine ve yeteneklerini öykünürler ve yaş grubu sebebiyle kendilerini karakterlerle özdeşleştirmişler. Hakikati ve hatayı, fiziksel özelliklerin toplumların dayatmış olduğu kalıpları öğrenme ve benimseme yaşındaki çocuk için izletilen çizgi filmler öğretici olmaktadır.” Bu nedenden ötürü çizgi filmlerin çocuklar için önemi gün geçtikçe artmakta ve bu konudaki çalışmalar devam etmektedir (Köse, 2019).

Teknolojinin gelişmesi ve ulaşılabilirliğinin artmasıyla birlikte, çocukların da medya sayesinde çizgi film izlemesi kolaylaşmıştır. Günümüzde çizgi film sadece sinema ve televizyonda izlenen bir tür olmaktan çıkmış, diğer medya araçlarıyla da çocuklar tarafından seyredilmesi mümkün hale gelmiştir. “Televizyon belli bir toplumsal yapının, ekonomik, siyasal, teknolojik ve kültürel ürünüdür. Televizyonun ortaya çıkması ve gelişmesi ait olduğu yapının gereksinimlerine olduğu kadar çıkışıyla birlikte oluşturulan veya örneğin kullanımlar ve doyumlar yaklaşımının araştırmalarla desteklediği, kişisel gereksinimlerin giderilmesine bir yanıtıdır”(Erdoğan & Alemdar, 2001, s.169). Kolay ulaşılabilir olması, kesintisiz yayın ve birçok içeriğe sahip olması sebebiyle kendisine büyük bir seyirci kitlesi oluşturmuştur. Televizyonda bulunan içeriklerde çocuk kanalları da yer almaktadır. Bu kanallar sayesinde çocuklar da çizgi film izleme alışkanlığına sahip olmuşlardır. Yapılan bir araştırmaya göre “3 ila 60 ay arasındaki çocukların günlük ortalama 2.08 saat televizyon izlediği saptanmıştır”(Akkuş, Yılmaz, Şahiner, Sucaklı,

2015). TÜİK tarafından 2013 yılında yapılan bir araştırmaya göre ise, “06-15 yaş aralığındaki çocukların “%92,5’i her gün TV izlemiş ve bu oranın %93,8’i çizgi film izlemiştir”(TÜİK, 2013). Yapılan araştırmalar doğrultusunda çocukların en çok izlediği yayınların çizgi filmleri olduğu görülmektedir

### Çocuk Ve Çizgi Film

Çocukların seyretmiş olduğu günlük çizgi film oranları göz önünde bulundurulduğunda, çocuğun izlemiş olduğu çizgi filmler onun zihinsel, ruhsal, kişilik ve kültür gelişimi (açısından) katkı sağlayabilmekte veya izlediği filmin içeriğe göre olumsuz etkilenebilmektedir. Understell, Götz ve Holler’e (2013,s.190) göre“Çocuklar seyretmiş olduğu programları yetişkinler göre başka bir pencereden görür ve anlamlandırır. Gelişim ve yaş durumuna göre seyrettiği öğeleri ve duygu durumlarını anlamlandırarak farklı kazanımlar elde ederler.” Çocuklar, bebeklikten itibaren her dönemde farklı gelişim özellikleri gösterir. Çocukların yaş gruplarına göre izlediği çizgi filmlere bakış açısı farklıdır, bebeklik döneminde ekrandan gelen görüntü, renk, hareket, ses gibi özelliklerle ilgilenirken yaşlarının ilerlemesiyle birlikte bu ilgi olay örgüsü, problem odaklı çözüm, karakterler ve karakterlerin hareketlerine dönüşür. Bu sebeple çocukların yaş dönemlerine göre seyretmiş olduğu çizgi filmlerden etkilenme oranları ve tepkileri de değişiklik gösterebilmektedir. “Çocuk algılama ve görüntüleri çözme yeteneğini büyüdükçe kazanır. Çocukların büyüme ve gelişme çağları arasında bile farklılıklar bulunması doğaldır” (Şirin, 2016, s.22).

0-2 yaş arası olan dönem bebeklik dönemidir, Bu dönemde bebeklerin zeka gelişimi tamamlanır. Bebekler alıcı konumdadır gördüğü, dokunduğu uyarıcıları zihin belleğine aktarır ve sonrasında ise bu birikimleri yaşamı boyunca hayatında kullanır. Bu dönemde bebekler herhangi bir medya aracında yayınlanan çizgi filmlerin olay örgüsünü, mesajını anlamlandıramıyor olsalar dahi parlak görüntüler, müzikler, şarkılar ilgilerini çekmeye yeterli olmaktadır. Linebarger ve Walter’e (2005, s.48) göre “2,5 yaş altı bebekler seyretmiş olduğu televizyon içeriklerinden herhangi olumlu bir kazanım sağlayamamaktadırlar. Yapılan çalışmalarda bebeklerin televizyon programlarından öğrenme oranlarının az olduğu ortaya konulmuştur. Yapılan son izleme çalışmalarının sonucunda, bebekler bazı programların diğerlerine göre sözcük öğrenme bakımından katkı sağlayabildiği yönündedir.”

Erken çocukluk dönemi olan 3-6 yaş arasında çocukların dil gelişimi, bilişsel gelişimi ve fiziksel gelişiminin gerçekleştiği dönemdir. Bu dönemin başlarında çocuklar somut ile soyutu ayırt edememektedir. Bu nedenle medya aracılığıyla gördüğü görüntülerin kurgu ya da gerçek olup olmadığı ayırımına varamazlar. Erken çocukluk dönemindeki çizgi filmlerde sınırlı olay örgüsü, kolay anlaşılabilir ve sınırlı karakter özelliklerine yer verilir. Bu dönemin sonlarına doğru çocuklar izlediği çizgi filmlerde yer alan karakterleri rol model alma eğilimindedirler. Alabay’a (2020, s.156) göre “Bu dönemde çocuklar, etrafında bulunan kişileri örnek alabilir ve bu modellerin tutumlarını yansıtabilir. Bu modeller aileden olabileceği gibi çocuğun yaşının ilerlemesiyle izlemiş olduğu çizgi film, dizi, film, kitap karakterlerinden de olabilmektedir.”

Ertürk ve Gül’e göre (2006, S.35) ise 2-6 yaş arasında çocuklar gördükleri görüntüleri henüz soyut düşünce gelişmediği için tamamen somut olarak yorumlar. Her şeyin kendi etrafında şekillendiğini düşüncesine sahip olan çocuk, algıladıklarını olduğu gibi yapmaya çalışır. Geri dönüşebilirlik ve değişmezlik kavramı olmadığı için gördüklerini bir film veya hayal olduğunu anlaması oldukça zordur. Hatta küçük çocuklar televizyon ekranının içinde olan gerçek insanlar olduğuna inanırlar. Çocuklar gördüklerine öykünür, Süpermen gibi uçmaya çalışabilir, kavgalı sahnelerini arkadaşları üzerinde deneyebilir.

6 ve 11 yaş arası kapsayan orta dönem çocukluk olarak nitelendirilen bu süreçte soyut ile somutun ayrımını yapmaya başlamış olmalarından ötürü çocukların çizgi filme olan bakış açısı değişmektedir. Karmaşık olay örgüsü ve daha detaylı işlenmiş karakter özelliklerini anlamlandırabilmekte ve bağ kurabilmektedir. Bu dönemde çocuklar aksiyon içeren, duygusal anlamında bağlayıcılığı olan çizgi filmlere de ilgi duymaya başlarlar.

Çocukların gelişim sürecinde izlemiş olduğu çizgi filmlerin süreleri ve yapılan çalışmalar da göz önünde bulundurulduğunda çizgi filmin, çocuğun bireysel gelişim ve kültürel gelişim sürecinde önemi yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktadan hareketle çocukların izlediği çizgi filmler her bakımdan önemli olmakla beraber, izlenen çizgi filmlerin bir süzgeçten geçmesi muhakkak gereklidir.

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’la çocukların izlediği içeriklere 2011 yılında denetim gelmiştir. Bu kanunun 8. Maddesinde yer alan;

“İsteğe bağlı yayın hizmeti sağlayıcıları, çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimini olumsuz etkileyebilecek nitelikteki yayın hizmetlerinin, bunların bu tür hizmetleri normal şartlar altında duymayacakları ve görmeyecekleri şekilde sunulmasını sağlamakla yükümlüdür.” Ve çocukların halk kültürünün gelişimine yer veren 14. madde de ise “Genel ve tematik içerikli yayın yapan televizyon kuruluşlarının, çocuk yayınlarında çizgi filmlere yer vermeleri hâlinde, çizgi filmlerin en az yüzde yirmisinin, diğer çocuk programlarının en az yüzde kırkının Türkçe dilinde üretilmiş yapım olması ve Türk kültürünü yansıtması zorunludur” (RTÜK, 2011).

## **2.Araştırmanın Amaç ve Önemi**

Her milletin kendine ait bir kültürü vardır. Kültür, toplumun içerisinde yer alan bireylerin gelişimini tamamlaması ve bireyin bulunduğu topluma uyum sağlayabilmesi açısından oldukça önemlidir. Kültür, aktarımı süregelen bir olgu olmasından dolayı toplumun kültürünün devam edebilmesi için yeni nesillere aktarımının da sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesi gerekmektedir. Kültürü koruma adına United Nations Educational Scientific and Cultural (UNESCO), 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) başlığı altında hazırlanmış olduğu sözleşmeyle kültürü koruma altına almak için çalışma başlatmıştır. Sözleşme 2006 yılında TBMM’de kabul edilmiştir. Çocukların, Türk kültürünün geleceğe aktarılmasında önemli bir yere sahip olmaları dolayısıyla onlara Türk kültürünün doğru verilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı; Günümüzde medya araçlarının, çocukların gelişiminde belirleyici bir yere sahip olmalarından dolayı farklı toplumların kültürel öğeleriyle karşılaştıklarında bu kültürlerin öğelerini benimseme durumunda kalabilmektedirler. Yapılan araştırmalar doğrultusunda çocukların %93’ünün çizgi film izlemesinden dolayı Türk kültürünün aktarımı verimli bir şekilde çizgi filmler aracılığıyla mümkün olabilmektedir. Bu sebeple Türk yapımı çizgi filmlerin Türk kültürüne ait öğelerin aktarımı bağlamında analiz edilmesi önem arz etmektedir.

## **3.Materyal ve Metot**

Araştırmada Türk yapımı çizgi filmler arasında yer alan Niloya, Pepee, Rafadan Tayfa ve Keloğlan Masalları’nın rastgele birer bölümleri izlenilerek içerisinde bulunan Türk kültürü öğelerinin analizi yapılması planlanmıştır. Seçilen çizgi filmler TRT Çocuk tarafından yayınlanmış ve çocuklar tarafından sevilmiştir. Öğrenmenin çocukluktan başlamasından ötürü özellikle onlara kültürün tanıtılması gerekmekte ve Türk kültürünün maddi, manevi öğelerinin aktarılması gerekmektedir. Seyircisinin fazla olması sebebiyle kültürel kodların aktarımının doğru yapılması çocukların Türk kültürünü tanımada önemli rol oynamaktadır. Türk kültürünün analizi esnasında kıyafet, yaşam biçimi, karakterlerin diyalogları, milli değerler açısından incelenmiştir.

## Kültür Aktarımı ve Çizgi Filmler

### Çizgi Film Analizleri:

Kültür bireyin içerisinde bulunmuş olduğu toplumun ona aktarmış olduğu değer, inanç, somut ve somut olmayan kültürel değerler gibi birçok ögenin toplamının bireye yansımadır. Kültür her toplumda farklı özellikler göstermekle beraber her bireye öğretisi de farklı olmaktadır. Kültürel öğeler kategorize edildiği noktada somut ve somut olmayan kültürler öğeler olarak iki başlık altında incelenebilir. Somut olmayan kültürel öğeler görülmesi mümkün olmayan sözlü aktarımı mümkün olan örf, adet, dil, efsaneler, destanlar, atasözleri, kutlamalar gibi öğelerden oluşmaktadır. Somut kültürel öğeler içerisinde ise mimari yapılar, doğal güzellikler, dini yapılar, parklar, el sanatları gibi öğeler yer almaktadır. Güvenç'e (1997,s.18) göre "*kültür; kişilerin tutum, hareket, huylarını, hislerini ve durumlarını, içeren bir olgudur. Çocuk kültürü ise, çocuğun belli bir döneme gelene kadar toplum tarafından aktarılan tüm öğretilerin tümüdür*" Kültür, bireyin yaşamında (doğumundan ölümüne kadar) yer alır ve kültürel kodları birey yıllar boyunca öğrenir. Bu noktada bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürünü öğrenmesi bebeklikten itibaren başlar. Çocuklara çizgi film izledikleri esnada bilgi aktarımı gerçekleşir, bu çizgi filmin içeriği ve vermek istediği mesaja göre değişiklik göstermektedir. Çizgi filmlerde kültür ve değer aktarımı üzerinde durulmaya başlanmıştır bunun sebebi bebeklikten itibaren her çocuğun çizgi film izlemesi ve karakterleri model olarak alma eğiliminde olmasından dolayıdır.

2000'li yıllardan sonra ülkemizde çizgi filmin gelişmesi ve 2008'de kurulan ilk yerli çocuk kanalı olan TRT Çocuk, Yumurcak Tv, Minika Go ve sonrasında diğer yerel kanalların yayına başlamasıyla Türk kültürüne ait öğelerde Türk yapımı çizgi filmlerde kendine yer edinmiştir. Türkiye'de Türk yapımı olan ve çocuklar tarafından çok sevilen çizgi filmler arasında; Pepee, Keloğlan Masalları, Rafadan Tayfa, ve Niloya'dır.

Pepee, 2008 yılında TRT Çocuk 'ta yayınlanmaya başlamıştır. Başkarakter olan Pepee, 4 yaşında bir erkek çocuktur. Arkadaşlarına önem veren, ailesini seven, mutlu, saygılı, anlayışlı ve sevecen bir çocuk olarak seyirci karşısına çıkmıştır. Çizgi film içerisinde yer alan diğer karakterler ise; Pepee'nin annesi, babası, kız kardeşi, nenesi, Şıla, Eke, Zulu, Köpüş ve dış ses Şuşu'dur. Çizgi filmde, Pepee'nin diğer karakterlerle gündelik yaşamı konu alınmıştır, yerel dil ve Türk kültürüne ait öğeler kullanılmıştır.



Şekil 1: Pepee 2. Bölüm Kalbim Kırıldı

Pepee'nin Kalbim Kırıldı 2. bölümü 10 dakika 35 saniyedir. Bölümde Pepee'ye babası bir ittirgit alır ve kardeşi Bebe ittirgiti sürerken kırar ve bunun üzerine Pepee kardeşinin kıldığını anlayarak dedesine Bebe hakkında kıskandığı için kıldığını ve onu artık sevmediğini söyler. Bebe ise bu duruma çok üzülür ve ittirgiti tamir ederek kalbinin kırıldığını şarkı söyleyerek abisi ve ailesine söyler sonrasında ise Pepee, Bebe'den özür diler ve barışırlar. Kültürel öğelerin kullanımı noktasında ise Kapadokya bölgesinde kullanılan balonlardan bir tanesi görülmektedir, diğer Türk kültürüne ait öğelerse dede ve nenenin kıyafetleri olmuştur Şekil 1'de görüldüğü üzere, dedenin giysilerinin tasarımında Anadolu'da yaygın olarak kullanılan yelek tercih edilmiştir. Nene karakterinde ise yine aynı şekilde çiçekli bir bluz ve üzerine yelek ve başörtü bağlama şekli ile Türk kültürüne ait öğeler işlenmiştir.



**Şekil 2:** Keloğlan Masalları 7. Bölüm Yılın Maçı

Türk edebiyatının önemli masalları arasında MEB'de 100 Temel Eser listesinde yer alan Keloğlan'ın uyarlaması yapılarak ile hazırlanmış bölümlerden oluşmaktadır. Trt Çocuk'ta yayınlanan çizgi film Anadolu bölgesinin kültürel öğelerine oldukça fazla yer vermiştir. Çizgi film köyde geçmekte, karakterler ise Keloğlan'ın yakın arkadaşları Balkız, Örgülü, Kara, Prenses adlı kirpi düşmanları olan ve sürekli Keloğlan ve arkadaşlarına kötülük yapmaya çalışan Sinek, İnatçı ve Tomurcuk'tur diğer kötü karakterler ise Uzun ve Huysuz'dur. Çizgi filmdeki diğer karakterler ise Bilge Can Dede'dir. Şekil 2'de yer alan Yılın Maçı bölümünde, Sinek ve arkadaşları, Keloğlan ve arkadaşlarının köyde bulunan tarlada maç oynamalarını istemez ve plan yapar ve yanlarına giderek onlarla 3 gün sonra maç oynayıp kaybederlerse sahada oynamayacaklarını söylerler Keloğlan ve arkadaşları bu maçı kabul eder ve maça hazırlanırken Keloğlanın kafasına bir top gelir ve artık top görmek istemez ve maçı oynamak istemez. Bu durum karşısında arkadaşları Bilge Can Dede'ye giderek bir iksir hazırlamasını ister maç günü geldiğinde Uzun ve Huysuz köy halkının maça olmasını fırsat bilerek evlerine hırsızlığa gidecektir. Maç başlamadan önce Keloğlan'ın iksiri için Prenses, Bilge Can Dede'ye gider ve iksirin hazırlanmadığını görünce sadece bir su getirir, Keloğlan bu suyu içer ve maçı kazanırlar. Sinek ve arkadaşlarının planı bozulur, Şekil 2'de görüldüğü gibi Huysuz ve Uzun ise küpleri alıp giderken köy halkına yakalanırlar. Keloğlan Masalları'nda yer alan Türk kültürüne ait öğeler daha fazla bulunmaktadır. Giriş müziğinde saza yer verilmiştir ve Resim 2'de olduğu gibi giysi seçimlerinde de Anadolu yöresine ait şalvar, yelek, yazma ve bele bağlanmış olan kuşak görülmektedir. Çizgi film esnasında ise Türk kültürüne ait olan sapan, küp ve geleneksel Türk mimarisine uygun evler tasarlanmıştır.



**Şekil 3:** Niloya Karadeniz Hazinesi

Niloya çizgi filminde yer alan karakterler, Tospik, Mete, annesi, babası, Murat, ve babaannesidir. Niloya ve ailesinin yaşamış olduğu kasabada gerçekleşen olaylar konu edilmiştir. Bölümde Niloya abisi Murat ve babası teknede Karadeniz'delerdir, Niloya ve abisi dedelerinin vermiş olduğu Karadeniz hazine haritasından hazineye ulaşmak isterler. Dedesinin vermiş olduğu haritada hazine olarak kastedilen aslında Karadeniz'in doğal güzelliği olmuştur. Bölümde Türk kültürüne ait öğeler olan şekil 3'de yer alan Niloya çizgi filminin giriş animasyonunda karakterler bir sofrada birlikte oturmakta ve kıyafet noktasında diğer incelenmiş olan çizgi filmler gibi yelek, yazma tercih edilmiştir. Teknede giderken arkalarında bulunan tekneye asılı Türk bayrağı olmuştur.



**Şekil 4:** Rafadan Tayfa 51. Bölüm Salça Zamanı

TRT Çocuk Kanalında yayını devam eden Rafadan Tayfa adlı çizgi filmi İstanbul'da bir mahallede geçmektedir. Çizgi filmde kültürel olarak birçok öğeye yer verilmiştir. Karakterler Kamil, Hayri, Sevim, Mert, Rüstem, Akın, Hayri Amca, Saddetin Usta, Fatma Nine ve mahallede bulunan komşulardır. Bölümde çocuklar öncelikle ip çekme yarışını yapmış ve sonrasında salça yapan komşuların salçalarını kurutmalarında yardım etmişler ve sonrasında mahalledeki kişilere salçalarını teslim etmişlerdir. Kültür aktarımı noktasında kültürel değerlerin kullanımında ise giriş animasyonunda somut kültürel öğeler yani İstanbul'un tarihi yapıları olan Galata Kulesi, Süleymaniye Camii, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'ne yer verilmiş ve bölüm içerisinde sahne geçişlerinde de kullanılmıştır. Hayri karakteri somut olmayan kültürel öğelerden olan dilin kullanımında "zeytin yağlı taze fasulye gibi tam kıvamındayız" sözüyle Türk kültürüne ait yemeğe yer vermiştir. Bölümde Osmanlı döneminden günümüze kadar gelmiş ve Türk kültürüne ait bir öğe olan halat çekme yarışına yer verilmiş. Kıyafetlerin kullanımında ise herhangi bir kültüre ait

olmayan gündelik kıyafetler yer almış sadece Fatma Ninenin kıyafetlerinde Anadolu'ya özgü yazma bağlama şekli ve çiçekli elbise görülmektedir.

#### 4.Sonuç

Yapılan araştırmalarda çocukların çizgi film seyretme oranının yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların yaşlarına göre izledikleri çizgi filmlerden etkilenme oranları ve algıladığı olaylar farklılık göstermektedir. Bireylerin öğreniminde çocukluk dönemini kritik bir dönemdir. Bu dönemde birey eğitim, sosyal, kültürel becerileri öğrenir. Kültürel anlamda çocukların erken yaşta kültürel kodlarla karşılaşması bireylerin yaşamlarına uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Farklı ülkelere seyahat sonrasında bireyler kültür şoku olarak adlandırılan bir durumla karşılaşabilmektedir. Karaman'a göre “ *Kültür şoku farklı ülkelere giden kişilerin yaşadığı problemlerdir, kişi kendini oraya ait hissedemiyorsa ve mutsuzsa kültürel şok yaşıyor demektir*”(Karaman, 2018, s.45). Bu bağlamda kültürün öğreniminin sosyal hayatta ne denli önemli olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmada Pepee, Keloğlan Masalları, Niloya ve Rafadan Tayfa adlı çizgi filmlerinde kültür aktarımında kullanılan kültürel öğeler incelenmiştir. Bu bağlamda çizgi filmlerde kullanılmış olan pek çok öğeye rastlanmıştır. Analizi yapılan çizgi filmlerde sıklıkla yöresel kıyafetler görülmektedir, bu kıyafetler Keloğlan Masalları çizgi filminde tüm karakterde bulunmakta fakat Niloya, Rafadan Tayfa ve Pepee çizgi filmlerinde ise yaşlı karakterlerin kıyafetlerinde görülmektedir. Mekan açısından incelendiğinde ise bu anlamda en fazla somut kültürel öğeler Rafadan Tayfa çizgi filminde yer almaktadır. Mimari yapıları ve dini yapılara yer vermiştir, Keloğlan Masalları'nda ise geleneksel evler kullanılmıştır. İzlenen çizgi filmlerin analizinde kültürün çocuklara aktarılması açısından Rafadan Tayfa ve Keloğlan Masalları adlı çizgi filmler Türk kültür öğelerine Niloya ve Pepee çizgi filmlerinden daha fazla yer vermiştir.

#### Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

#### Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazar makaleye %100 oranında katkı sağladığını beyan eder.

#### Kaynaklar

Akkuş, S., Yılmaz, Y., Şahinöz, A., Sucaklı, İ. (2015). 3-60 Ay Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1(Suppl2), 351-360.

Alabay, E. (2020). “Kahramanın kim?": Okul öncesi dönem çocuklarının kahramanlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 152-171.

Bilgiç, A. Ş. (Senarist). (2008). Kalbim Kırıldı [Televizyon dizisi bölümü]. Bilgiç, A. Ş. (Yapımcı). *Pepee* içinde. İstanbul:TRT Çocuk

Civit, O. (Senarist), İslamoğlu, B. A. (Yönetmen). (2008). Yılın Maçı [Televizyon dizisi bölümü]. İslamoğlu, B. A. (Yapımcı), *Keloğlan Masalları* içinde. İstanbul:TRT Çocuk

Civit, O. (Senarist), Fidan, İ. (Yönetmen). (2014). Salça Zamanı [Televizyon dizisi bölümü]. Fidan, İ. (Yapımcı). *Rafadan Tayfa* İstanbul:TRT Çocuk

Demirel, A. (Senarist). (2014). Karadeniz Hazinesi [Televizyon dizisi bölümü]. Sentries Telif ve Lisans AŞ. (Yapımcı) *Niloya* içinde. İstanbul:TRT Çocuk



Erdoğan, İ. & Korkmaz, A. (2001). Televizyon: Dünyaya Açılan Pencere?, *Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yıllık:1999*, 169-198.

Ertürk, Y. D., & Gül, A. A. (2006). *Çocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin: Televizyon Haberlerinin Çocuklar Üzerindeki Stres Etkileri ve Ailesel Haber İzleme Alışkanlıkları*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Güvenç, B. (1997). Çocuk ve kültür. *Çocuk Kültürü: 1. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Hünerli, S. (2002). Canlandırma Yöntemleri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2(12), 935-944.

Köse, S. (2019). *Çizgi Film Destekli Endoskopi İşlemine Hazırlık Paketinin Çocukların Korku ve Kaygı Düzeyleri ile Ebeveyn Memnuniyetine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Karaman, S. Y. (2018). *Sosyo-Kültürel Adaptasyon Sürecinde Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Kültürlerarası İletişim Duyarlılığı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Linebarger, W. (2005). Infants' and Toddlers' Television Viewing and Language Outcomes. *American Behavioral Scientist*, 48(5), 624-645.

Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun (2011, 15 Şubat). Resmî Gazete (Sayı:27863). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6112.pdf>

Selby, A. (2013). *Animation*. London: Laurence King Publishing.

Şirin, M. (2016). *Gösteri Çağı Çocukları*. İstanbul: İz Yayıncılık.

Tuğlacı, P. (1971). *Okyanus Türkçe Sözlük*. İstanbul: Pars Yayınları.

Türkiye İstatistik Kurumu. (2013). *06-15 Yaş Grubu Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Medya*. (Yayın No. 15866). Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15866>.

Unterstell, S., Götz, M., & Holler, A. (2013). Okul Öncesi Çocuklar İçin Televizyonda Kalite. *I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı Cilt 2*. (s. 183-198) içinde. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.